

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA LOMLOE

Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
15012730	IES Camilo José Cela	Padrón	2023/2024

Área/materia/ámbito

Ensinanza	Nome da área/materia/ámbito	Curso	Sesións semanais	Sesións anuais
Bacharelato	Literatura universal	1º Bac.	4	140

Réxime

Réxime xeral-ordinario

Contido	Páxina
1. Introducción	3
2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias	3
3.1. Relación de unidades didácticas	4
3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas	8
4.1. Concrecións metodolóxicas	26
4.2. Materiais e recursos didácticos	27
5.1. Procedemento para a avaliación inicial	27
5.2. Criterios de cualificación e recuperación	27
5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes	28
6. Medidas de atención á diversidade	29
7.1. Concreción dos elementos transversais	29
7.2. Actividades complementarias	30
8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro	32
8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora	33
9. Outros apartados	34

1. Introducción

A materia de Literatura Universal no IES Camilo José Cela considérase fundamental para achegar o alumnado que cursa os itinerarios de Humanidades e Ciencias Sociais ao descubrimento dun eido que completa a súa formación intelectual, estética e sentimental. Ademais, conforme ao Decreto 157/2022, do 15 de setembro, polo que se establecen a ordenación e o currículo do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia, contribúe decisivamente ao desenvolvemento das competencias clave que debe alcanzar o alumnado ao rematar o Bacharelato e a configurar o perfil de saída que todo o alumnado debe completar ao final do ensino secundario.

A comprensión e o estudo da Literatura Universal ten que ir forzosamente unida á práctica da lectura e ao goce da mesma como unha experiencia enriquecedora e lúdica á vez. Por iso, o eixo básico do curso será o achegamento lector a obras íntegras, antoloxías fragmentos de texto destacados da literatura universal. Na configuración da selección de obras e fragmentos terase presente un concepto amplo e actual do canon literario, integrando textos de autores e autoras de culturas diferentes á occidental e potenciando a lectura e visibilidade das autoras mulleres, máis alá do dominio tradicional da visión masculina.

Darase asemade predominio a un enfoque temático na selección dos textos, aínda que non se exclúa a contextualización histórica e a visión global dos períodos artísticos. A través do corpus escollido e dos temas tratados, tamén se procurará o achegamento a outras manifestacións artísticas, a outros contextos socioculturais e a discursos estéticos variados que conecten cos intereses actuais do alumnado.

En canto á inevitable relación dos estudos literarios coa expresión lingüística, fomentárase a realización de tarefas en que se manexen distintos tipos de rexistros orais e escritos, procurando o desenvolvemento de habilidades expresivas. Tamén se potenciará a lectura de textos no seu idioma orixinal, sobre todo nos idiomas curriculares do centro: inglés e francés, ademais do idioma lingüisticamente máis próximo, o portugués. En canto aos textos traducidos, procurarase a presenza de traducións ao galego, ademais de traducións ao castelán.

En canto á contextualización, remitimos aos datos contidos no Documento de Contexto que constitúe o Documento 1 do PEC do IES Camilo José Cela. Este curso 2023-2024 a materia de Literatura Universal sera desenvolvida nun grupo de só 3 alumnas, de 16-17 anos. As tres mostran boas actitudes e predisposición cara a esta materia e non presentan dificultades de aprendizaxe destacables. Comparten, ademais, experiencias de vida e formación similares, pois proveñen dun ámbito vilego próximo á realidade do rural.

2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1 - Ler, interpretar e valorar clásicos da literatura universal atendendo tanto ás relacións internas dos elementos constitutivos do xénero e ás súas funcións nas obras como ás relacións externas das obras co seu contexto de produción e á súa inscrición na tradición cultural, para ampliar as posibilidades de gozo da literatura e para estimular a creatividade literaria e artística.	4					1		1-2-31-32-42
OBX2 - Ler de maneira autónoma clásicos da literatura universal como fonte de pracer e de coñecemento e compartir experiencias de lectura para construír a propia identidade lectora e gozar da dimensión social da lectura.	2-4			3	12-50			1-2-31

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX3 - Establecer vínculos entre obras de diferentes épocas, contextos, xéneros e linguaxes artísticas recoecendo as semellanzas e as diferenzas en función dos seus respectivos contextos de produción e da interrelación entre literatura e sociedade, para constatar a existencia de universais temáticos e canles formais recorrentes ao longo da historia da cultura.	1-2-4			1	50	1		1-2
OBX4 - Consolidar un marco de referencias compartidas a partir do coñecemento dalgúns trazos dos principais movementos estéticos e algunhas das obras literarias máis relevantes do patrimonio universal para conformar un mapa cultural no que inscribir as experiencias literarias e culturais persoais.	4			2-3		1		1-2-41-42
OBX5 - Participar na construción dun canon literario universal que integre a perspectiva de experiencia das mulleres a través da lectura de obras de escritoras e que supere os marcos da cultura occidental para desenvolver o pensamento crítico con respecto á construción discursiva do mundo e dos seus imaxinarios.	1-2-4				40	1		1-2

Descrición:

Polo que se refire aos obxectivos da materia e a súa contribución ao logro das competencias clave, temos que sinalar que consideramos o estudo da literatura, e máis en concreto da literatura universal, unha das accións máis decisivas dentro da modalidade do Bacharelato de Humanidades e Ciencias Sociais para desenvolver moitas das competencias clave e os seus descritores operativos destacados no Decreto 157/2022, do 15 de setembro.

Pola propia natureza da materia, observamos que as competencias máis presentes para a consecución dos obxectivos son a Competencia en Comunicación Lingüística (CCL) e a Competencia e Conciencia e Expresión Culturais (CCEC). Tamén se pode destacar a relevancia da Competencia Persoal, Social e de Aprender e Aprender (CPSAA) e, mesmo, da Competencia Dixital (CD), ao ser o mundo dixital un novo camiño para o achegamento á literatua e ás humanidades.

3.1. Relación de unidades didácticas

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
1	Mundos imaxinados: mitos, utopías, distopías e ciencia ficción	Esta unidade didáctica abordará o estudo da mitoloxía literaria, a construción e desenvolvemento da figura do heroe, a creación de espazos imaxinarios, viaxes a mundos de lenda e o deseño de criaturas fantásticas que integran a narrativa mítica. Estudaranse tamén os conceptos de utopía e distopía e as súas principais manifestacións literarias. O docente proporcionará unha selección de textos procedentes da literatura universal para a identificación e análise dos seus trazos	10	15	X		

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
1	Mundos imaxinados: mitos, utopías, distopías e ciencia ficción	máis salientables. Para a realización da tarefa final, a clase quedará dividida en grupos. Cada un deles encargárase do deseño dunha das fases da construción dun REA sobre as figuras fantásticas que integran o noso imaxinario cultural: listaxe de seres de ficción procedentes do cómic, a literatura e o cine, redacción das descricións de cada un, confección dun Quen é quen? arredor deles e construción orixinal dunha nova figura fantástica, as súas características, espazo no que se move e historia mítica que a define.	10	15	X		
2	O ser humano, os animais e a natureza na poesía, a narrativa e o ensaio	A literatura que fala da relación dos seres humanos co medio natural é un xénero en alza que goza dunha longa tradición literaria. O vínculo emocional do home coa terra e a natureza é terreo sempre aboado para a literatura. O valor da natureza, a relación cos animais e a riqueza que achega ao ser humano son algúns dos asuntos sobre os que reflexionaron distintos autores e autoras. A actividade proposta consiste en que o alumnado elabore coas orientacións do profesorado unha webquest sobre a presenza da natureza na literatura desde a antigüidade ata os nosos días. A tarefa constará de varios apartados: relación de obras de distintos xéneros que traten esta temática; temas presentes nestas obras; selección de fragmentos das obras escollidas; postura do autor ou autora e a propia ante os temas tratados; exposición oral sobre a actualidade desta temática. Finalmente, o alumnado elaborará a webquest cos diferentes apartados sinalados. Este traballo poderá aloxarse nun blogue de aula.	10	15	X		
3	Dialogar cos demais: o teatro	Esta unidade didáctica estará dedicada ao estudo do xénero teatral, as súas características e percorrido a través das distintas modalidades que o integran (traxedia, drama e comedia) ao longo dos diferentes períodos históricos da literatura universal. O docente entregará ao alumnado unha escolma de textos que ilustren estes conceptos para poder identificar, analizar e comentar sobre eles os trazos máis significativos de autores/as, obras e correntes literarias. A continuación, procederáse á realización do proxecto final, que consiste na fundación dunha compañía teatral, á que é preciso asignar un nome, o rol desempeñado por cada alumno/a dentro	15	20	X		

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
3	Dialogar cos demais: o teatro	de la, a elaboración dun breve guion teatral arredor dalgún dos problemas máis preocupantes da sociedade actual, vinculados á coeducación, a gravación das secuencias interpretativas e a confección dun cartel publicitario que promocióne a súa representación.	15	20	X		
4	A poesía lírica e a canción	Esta unidade didáctica está dedicada ao estudo da identidade do eu literario a través do achegamento do alumnado á poesía lírica e á canción, desde o punto de vista musical, como as manifestacións máis coñecidas da expresión da sentimentalidade. O docente preparará unha escolma con composicións poéticas variadas co fin de identificar e explicar as súas principais características formais e temáticas, así como a evolución histórica das mesmas a través das semellanzas e diferenzas observadas nos textos, autores/as, compositores/as, obras e movementos propostos. Para a realización da tarefa final, o alumnado quedará dividido en grupos aos que se lles adxudicarán catro tópicos literarios diferentes. Deben seleccionar un texto poético procedente de distintos períodos literarios, unha composición pictórica e unha canción que ilustren cada universal. Finalmente, han de elaborar un videoclip cunha composición musical orixinal ou un videopoema que reúna os catro tópicos abordados en cada grupo.	10	15		X	
5	A literatura biográfica, a realidade ficticia e a narrativa existencial	Esta unidade didáctica estudará as principais manifestacións da literatura biográfica, a realidade ficticia ou representada e a narrativa existencial, incidindo especialmente na caracterización dos personaxes en crise. O docente proporcionará ao alumnado unha selección de diarios, cartas, memorias e autobiografías procedentes de distintos períodos históricos e movementos da literatura universal para examinar as súas características temáticas e formais máis relevantes. A continuación, propórase aos estudantes a elaboración dun proxecto de composición creativa consistente na realización e edición dun relato dixital en primeira persoa que formule un interrogante de carácter emocional, metafísico ou existencial. Cada alumno/a debe redactar o guion literario a partir das pautas traballadas en clase, o plan gráfico da historia (con Storyboard), incluílo no seu	10	15		X	

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
5	A literatura biográfica, a realidade ficticia e a narrativa existencial	portfolio da materia, escoller as imaxes (con licencia Creative Commons) e a música, gravar o vídeo e publicalo no blogue de aula.	10	15		X	
6	Mundos observados: o conto e a novela	Esta unidade abordará o estudo das características máis destacadas do conto e a novela, dedicando especial atención á temática da desigualdade, a discriminación, a violencia, os abusos de poder, o colonialismo e a emancipación, as guerras e revolucións e a súa influencia na identidade propia e cultural. O docente realizará unha escolma de textos significativos ao respecto para localizar e comentar estes aspectos, xunto cos trazos formais e estruturais que definen o conto e a novela. Como tarefa final, propónse ao alumnado a creación dun muro dixital onde realicen un percorrido histórico pola produción narrativa das principais autoras da literatura universal, os movementos e correntes aos que se adscribiron, as súas obras máis representativas e as temáticas ás que se achegaron, establecendo paralelismos e diferenzas entre as súas respectivas traxectorias artísticas.	15	15		X	
7	Mundos de evasión: a literatura de aventuras, a novela policíaca e a literatura de terror	Nesta unidade, analizaremos aquelas modalidades narrativas que teñen como obxectivo principal entreter, feito que representa a esencia mesma da ficción. Estas novelas presentan ao lector un mundo imaxinario onde ao protagonista se lle outorgan as características dun heroe en conflito co seu entorno. O/A profesor/a distribuirá unha serie de textos de novelas significativas adscritas aos chamados mundos da evasión para que o alumnado recoñeza se se trata dunha novela de aventuras, policial ou de terror e identifique os trazos característicos de cada un destes xéneros. A clase dividirase en tres grupos para que cada un deles elabore un muro (utilizando, por exemplo, un padlet) coas características principais que identifiquen estas novelas. A continuación, deberán buscar exemplos de obras clásicas dentro de cada un destes xéneros e realizar unha exposición oral na que aborden a súa autoría, época histórica, argumento da obra, conflitos tratados e influencias con outras obras.	10	15			X
8	Mundos en imaxes: o cómic e o cine	O cómic e o cinema son medios de comunicación verbo-icónica que narran historias nas que interveñen un ou varios personaxes. Ambos medios son un produto	10	15			X

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
8	Mundos en imaxes: o cómic e o cine	cultural que posúen os seus códigos propios e que gozan do aprecio do público adolescente. A maioría das bibliotecas dos centros educativos contan con seccións cada vez máis completas de cinema e cómic. Algunhas películas están baseadas en tramas ou técnicas de animación que teñen as súas orixes no cómic. É habitual que os filmes contan con guion visual ou Storyboard na engrenaxe da produción audiovisual. O alumnado visionará unha película que estea baseada nun cómic (Engurras, Persépole, O azul é unha cor cálida, etc) e, a continuación, divididos en grupos, realizarán un exercicio de Storyboard que represente unha parte da historia. Isto permitiranos conceptualizar a historia e ver como a interpreta cada grupo. Como actividade final, pódese xerar un debate para analizar como o texto fílmico reproduce a historieta.	10	15			X
9	A arte como compromiso: a literatura de ideas	Escritores e escritoras de todas as épocas denunciaron nos seus textos algunhas das secuelas que arrasan o noso mundo. A través dos seus textos, un escritor ou escritora pode criticar certos aspectos da sociedade e defender unha cuestión ética, política, social ou relixiosa, intervindo nos asuntos públicos de forma directa. A literatura como elemento de denuncia social está presente en obras emblemáticas da historia da literatura universal. O docente presentará en clase algúns temas de actualidade recente (por exemplo, a guerra de Ucraína) e pediralles ao alumnado que realice un traballo de investigación en grupo sobre as orixes e causas deste conflito. A continuación, deberá elaborar un texto de creación literaria que reflicta esta situación e defenda unha postura concreta. Podemos rematar cun debate en clase ao redor dos textos e temas tratados.	10	15			X

3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas

UD	Título da UD	Duración
1	Mundos imaxinados: mitos, utopías, distopías e ciencia ficción	15

Crterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
------------------------	------------------------	----	---

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.1 - Explicar e argumentar a interpretación das obras lidas a partir da análise das relacións internas dos seus elementos constitutivos co sentido da obra e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico e coa tradición literaria, utilizando unha metalinguaxe específica e incorporando xuízos de valor vinculados á apreciación estética das obras.	O alumnado será capaz de interpretar correctamente os textos lidos, vinculándoos ao contexto da obra, á tradición literaria á que pertence e ás características dos xéneros e subxéneros estudados.	PE	15
CA1.5 - Comparar textos ou fragmentos literarios entre si e con outras manifestacións artísticas argumentando oralmente ou por escrito os elementos de semellanza e contraste, tanto no relativo a aspectos temáticos e de contido coma formais e expresivos, atendendo tamén aos seus valores éticos e estéticos.	O alumnado será capaz de comparar axeitadamente, desde o punto de vista temático, formal, ético e estético, textos procedentes da literatura universal con outras expresións culturais ou artísticas.		
CA1.8 - Realizar un proxecto de investigación sobre autoras de relevancia, obras literarias de contextos non occidentais ou sobre cuestións temáticas ou formais que acheguen unha mirada diversa e crítica sobre a construción de imaxinarios que propón a tradición literaria.	O alumnado realizará axeitadamente un proxecto de investigación sobre as grandes heroínas da literatura mítica para a construción dun REA sobre as figuras fantásticas da tradición literaria.		
CA2.3 - Elaborar unha interpretación persoal a partir da lectura autónoma de obras relevantes da literatura universal atendendo a aspectos temáticos, estruturais e estilísticos, de xénero e subxénero, valores éticos e estéticos das obras, establecendo vínculos argumentados con outras obras e outras experiencias artísticas e culturais.	O alumnado será quen de trasladar a análise de textos literarios do patrimonio universal, expresando axeitadamente as súas claves interpretativas e comparándoas con outras expresións artísticas.		
CA2.4 - Acceder a diversas manifestacións da cultura literaria no marco dun itinerario lector persoal que enriqueza, de forma consciente e sistemática, a propia identidade lectora e que facilite compartir as propias experiencias de lectura utilizando unha metalinguaxe específica.	O alumnado será quen de acceder de maneira autónoma ás distintas manifestacións da cultura literaria, expresando de forma específica os motivos da súa elección e a experiencia lectora vinculada a ela.	TI	85
CA2.6 - Desenvolver proxectos de investigación que se concreten nunha exposición oral, nun texto argumentativo ou nunha presentación multimodal que mostren unha resposta persoal, ao redor dunha cuestión que estableza vínculos argumentados entre os clásicos da literatura universal obxecto de lectura guiada e outros textos e manifestacións artísticas, en función de temas, tópicos, estruturas, linguaxe, recursos expresivos e valores éticos e estéticos.	O alumnado será quen de colaborar axeitadamente na creación dun REA sobre mitoloxía, establecendo de forma razoada os vínculos entre a literatura fantástica, o cómic, o cine e o mundo audiovisual.		
CA3.2 - Crear textos persoais ou colectivos con intención literaria e conciencia de estilo, en distintos soportes e coa axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, a partir da lectura de obras ou fragmentos significativos nos que se empreguen as convencións formais dos diversos xéneros e estilos literarios.	O alumnado será quen de producir textos de intención literaria respectando as convencións dos xéneros e empregando con eficacia os principais recursos expresivos a través dun formato dixital.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.7 - Elaborar de maneira individual ou colectiva unha exposición multimodal que sitúe os textos lidos no seu horizonte histórico-cultural e que ofrezca unha panorámica de conxunto sobre movementos artísticos e obras relevantes da literatura universal.	O alumnado será capaz de realizar, seguindo axeitadamente as pautas proporcionadas, unha exposición multimodal arredor das características fundamentais dos seres fantásticos na literatura universal.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Dicar o eu. Identidade e literatura. - Imaxinar o mundo, observar o mundo, actuar no mundo. - Mundos imaxinados: mitos e narrativa. Mitoloxías. Heroes e heroínas. Viaxes imaxinarias. Espazos e criaturas fantásticas. Utopías, distopías, ciencia ficción. - Construción compartida da interpretación das obras a través de discusións ou conversacións literarias. - Análise dos elementos constitutivos do xénero literario e a súa relación co sentido da obra. Efectos na recepción dos seus recursos expresivos. - Utilización da información socio-histórica, cultural e artística necesaria para interpretar as obras e comprender o seu lugar e importancia na tradición literaria. - Establecemento de vínculos intertextuais entre obras e outras manifestacións artísticas en función de temas, tópicos, estruturas, estilos e linguaxes. Elementos de continuidade e de ruptura. - Expresión argumentada da interpretación dos textos integrando os diferentes aspectos analizados e atendendo aos seus valores culturais, éticos e estéticos. - Creación de textos de intención literaria a partir das obras lidas. - Selección das obras de maneira autónoma e coa axuda de recomendacións especializadas. - Expresión da experiencia lectora utilizando unha metalinguaxe específica e atendendo a aspectos temáticos, estruturais, estilísticos, xenéricos e aos valores éticos e estéticos das obras.

UD	Título da UD	Duración
2	O ser humano, os animais e a natureza na poesía, a narrativa e o ensaio	15

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.9 - Comentar textos de maneira crítica, de forma oral ou por escrito, e participar en conversacións literarias acerca de lecturas nas que se incorpore a perspectiva de xénero e nas que se poña en cuestión a mirada etnocéntrica propia do canon occidental, así como calquera outro discurso predominante na nosa sociedade que supoña opresión sobre calquera minoría.	O alumnado será quen de participar nun debate, analizando correctamente os textos literarios que describen a relación do ser humano coa natureza e co mundo animal, incentivando o seu coidado.	PE	45

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.3 - Elaborar unha interpretación persoal a partir da lectura autónoma de obras relevantes da literatura universal, atendendo a aspectos temáticos, estruturais e estilísticos, de xénero e subxénero, valores éticos e estéticos das obras e establecendo vínculos argumentados con outras obras e outras experiencias artísticas e culturais.	O alumnado será quen de trasladar a análise de textos literarios do patrimonio universal, expresando axeitadamente as súas claves interpretativas e comparándoas con outras expresións artísticas.		
CA3.4 - Acceder a diversas manifestacións da cultura literaria no marco dun itinerario lector persoal que enriqueza, de forma consciente e sistemática, a propia identidade lectora e que facilite compartir as propias experiencias de lectura utilizando unha metalinguaxe específica.	O alumnado será quen de acceder de maneira autónoma ás distintas manifestacións da cultura literaria, expresando de forma específica os motivos da súa elección e a experiencia lectora vinculada a ela.		
CA3.5 - Comparar textos ou fragmentos literarios entre si e con outras manifestacións artísticas argumentando oralmente ou por escrito os elementos de semellanza e contraste, tanto no relativo a aspectos temáticos e de contido coma formais e expresivos, atendendo tamén aos seus valores éticos e estéticos.	O alumnado será capaz de comparar axeitadamente, desde o punto de vista temático, formal, ético e estético, textos que aborden o valor da natureza con outras expresións culturais ou artísticas.		
CA1.7 - Elaborar de maneira individual ou colectiva unha exposición multimodal que sitúe os textos lidos no seu horizonte histórico-cultural e que ofrezca unha panorámica de conxunto sobre movementos artísticos e obras relevantes da literatura universal.	O alumnado será quen de realizar axeitadamente, seguindo as pautas proporcionadas en clase, unha exposición multimodal arredor da presenza da natureza na literatura universal e a actualidade do tema.		
CA1.8 - Realizar un proxecto de investigación sobre autoras de relevancia, obras literarias de contextos non occidentais ou sobre cuestións temáticas ou formais que acheguen unha mirada diversa e crítica sobre a construción de imaxinarios que propón a tradición literaria.	O alumnado será quen de realizar axeitadamente un proxecto de investigación sobre a relación de autores/as e obras de distintos xéneros que abordan a importancia da natureza para a humanidade.		
CA2.2 - Crear textos persoais ou colectivos con intención literaria e conciencia de estilo, en distintos soportes e con axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, a partir da lectura de obras ou fragmentos significativos nos que se empreguen as convencións formais dos diversos xéneros e estilos literarios.	O alumnado será quen de producir textos de intención literaria respectando as convencións dos xéneros e empregando con eficacia os principais recursos expresivos a través dun formato dixital.	TI	55
CA3.6 - Desenvolver proxectos de investigación que se concreten nunha exposición oral, nun texto argumentativo ou nunha presentación multimodal que mostren unha resposta persoal ao redor dunha cuestión que estableza vínculos argumentados entre os clásicos da literatura universal obxecto de lectura guiada e outros textos e manifestacións artísticas, en función de temas, tópicos, estruturas, linguaxe, recursos expresivos e valores éticos e estéticos.	O alumnado será quen de colaborar axeitadamente na creación dunha webquest sobre a presenza da natureza na literatura desde a antigüidade ata os nosos días, aloxando o produto final no blogue de aula.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- Dicar o eu. Identidade e literatura.

Contidos

- O ser humano, os animais e a natureza: admiración, sobrecollemento, denuncia. Poesía, narrativa e ensaio.
- Construción compartida da interpretación das obras a través de discusións ou conversacións literarias.
- Análise dos elementos constitutivos do xénero literario e a súa relación co sentido da obra. Efectos na recepción dos seus recursos expresivos.
- Utilización da información socio-histórica, cultural e artística necesaria para interpretar as obras e comprender o seu lugar e importancia na tradición literaria.
- Establecemento de vínculos intertextuais entre obras e outras manifestacións artísticas en función de temas, tópicos, estruturas, estilos e linguaxes. Elementos de continuidade e de ruptura.
- Indagación arredor do funcionamento da literatura como artefacto ideolóxico determinante na construción dos imaxinarios sociais e culturais, facendo fincapé na perspectiva de xénero.
- Expresión argumentada da interpretación dos textos integrando os diferentes aspectos analizados e atendendo aos seus valores culturais, éticos e estéticos.
- Creación de textos de intención literaria a partir das obras lidas.
- Selección das obras de maneira autónoma e coa axuda de recomendacións especializadas.
- Participación en conversacións literarias e en intercambios de recomendacións lectoras en contextos presenciais e dixitais.
- Utilización autónoma e frecuente de bibliotecas. Acceso a outras experiencias culturais.
- Expresión da experiencia lectora utilizando unha metalinguaxe específica e atendendo a aspectos temáticos, estruturais, estilísticos, xenéricos e aos valores éticos e estéticos das obras.
- Mobilización da experiencia persoal, lectora e cultural para establecer vínculos entre a obra lida e aspectos da actualidade ou con outras manifestacións artísticas.
- Recomendación das lecturas en soportes variados atendendo a aspectos temáticos, formais e intertextuais.

UD	Título da UD	Duración
3	Dialogar cos demais: o teatro	20

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.1 - Explicar e argumentar a interpretación das obras lidas a partir da análise das relacións internas dos seus elementos constitutivos co sentido da obra e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico e coa tradición literaria, utilizando unha metalinguaxe específica e incorporando xuízos de valor vinculados á apreciación estética das obras.	O alumnado será capaz de interpretar correctamente os textos lidos, vinculándoos ao contexto da obra, á tradición literaria á que pertence e ás características dos xéneros e subxéneros estudados.	PE	50
CA1.4 - Acceder a diversas manifestacións da cultura literaria no marco dun itinerario lector persoal que enriqueza, de forma consciente e sistemática, a propia identidade lectora e que facilite compartir as propias experiencias de lectura utilizando unha metalinguaxe específica.	O alumnado será quen de acceder de maneira autónoma ás distintas manifestacións da cultura literaria, expresando de forma específica os motivos da súa elección e a experiencia lectora vinculada a ela.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.3 - Elaborar unha interpretación persoal a partir da lectura autónoma de obras relevantes da literatura universal atendendo a aspectos temáticos, estruturais e estilísticos, de xénero e subxénero, valores éticos e estéticos das obras, establecendo vínculos argumentados con outras obras e outras experiencias artísticas e culturais.	O alumnado será quen de trasladar a análise de textos literarios do patrimonio universal, expresando axeitadamente as súas claves interpretativas e comparándoas con outras expresións artísticas.		
CA2.5 - Comparar textos ou fragmentos literarios entre si e con outras manifestacións artísticas argumentando oralmente ou por escrito os elementos de semellanza e contraste, tanto no relativo a aspectos temáticos e de contido coma formais e expresivos, atendendo tamén aos seus valores éticos e estéticos.	O alumnado será capaz de comparar axeitadamente, desde o punto de vista temático, formal, ético e estético, textos procedentes da literatura universal con outras expresións culturais ou artísticas.		
CA3.8 - Comentar textos de maneira crítica, de forma oral ou por escrito, e participar en conversacións literarias acerca de lecturas nas que se incorpore a perspectiva de xénero e nas que se poña en cuestión a mirada etnocéntrica propia do canon occidental, así como calquera outro discurso predominante na nosa sociedade que supoña opresión sobre calquera minoría.	O alumnado será capaz de participar en coloquios literarios, analizando correctamente as diferenzas entre os personaxes masculinos e femininos que protagonizan as manifestacións teatrais estudadas.		
CA2.2 - Crear textos persoais ou colectivos con intención literaria e conciencia de estilo, en distintos soportes e con axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, a partir da lectura de obras ou fragmentos significativos nos que se empreguen as convencións formais dos diversos xéneros e estilos literarios.	O alumnado será quen de producir textos de intención literaria respectando as convencións dos xéneros e empregando con eficacia os principais recursos expresivos a través dun formato audiovisual.		
CA2.6 - Desenvolver proxectos de investigación que se concreten nunha exposición oral, nun texto argumentativo ou nunha presentación multimodal que mostren unha resposta persoal, ao redor dunha cuestión que estableza vínculos argumentados entre os clásicos da literatura universal obxecto de lectura guiada e outros textos e manifestacións artísticas, en función de temas, tópicos, estruturas, linguaxe, recursos expresivos e valores éticos e estéticos.	O alumnado será quen de colaborar axeitadamente na creación e gravación dun guion teatral, establecendo de forma razoada os vínculos artísticos entre a literatura dramática e o mundo audiovisual.	TI	50
CA2.8 - Realizar un proxecto de investigación sobre autoras de relevancia, obras literarias de contextos non occidentais ou sobre cuestións temáticas ou formais que acheguen unha mirada diversa e crítica sobre a construción de imaxinarios que propón a tradición literaria.	O alumnado realizará axeitadamente un proxecto de investigación sobre as grandes preocupacións da sociedade actual, previo á construción dun guion teatral para súa interpretación posterior.		
CA3.7 - Elaborar de maneira individual ou colectiva unha exposición multimodal que sitúe os textos lidos no seu horizonte histórico-cultural e que ofrezca unha panorámica de conxunto sobre movementos artísticos e obras relevantes da literatura universal.	O alumnado será capaz de realizar, seguindo axeitadamente as pautas proporcionadas, unha exposición multimodal arredor das características fundamentais e evolución do teatro na literatura universal.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos

- Dicar o eu. Identidade e literatura.
- Dialogar cos outros.
- Fronte á lei ou ao destino: a traxedia.
- Fronte ás convencións sociais: o drama.
- Humor crítico, humor compracente: a comedia.
- Construción compartida da interpretación das obras a través de discusións ou conversacións literarias.
- Análise dos elementos constitutivos do xénero literario e a súa relación co sentido da obra. Efectos na recepción dos seus recursos expresivos.
- Utilización da información socio-histórica, cultural e artística necesaria para interpretar as obras e comprender o seu lugar e importancia na tradición literaria.
- Establecemento de vínculos intertextuais entre obras e outras manifestacións artísticas en función de temas, tópicos, estruturas, estilos e linguaxes. Elementos de continuidade e de ruptura.
- Expresión argumentada da interpretación dos textos integrando os diferentes aspectos analizados e atendendo aos seus valores culturais, éticos e estéticos.
- Lectura expresiva, dramatización e recitación dos textos atendendo aos procesos de comprensión e de oralización implicados.
- Creación de textos de intención literaria a partir das obras lidas.
- Utilización autónoma e frecuente de bibliotecas. Acceso a outras experiencias culturais.
- Mobilización da experiencia persoal, lectora e cultural para establecer vínculos entre a obra lida e aspectos da actualidade ou con outras manifestacións artísticas.

UD	Título da UD	Duración
4	A poesía lírica e a canción	15

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.3 - Elaborar unha interpretación persoal a partir da lectura autónoma de obras relevantes da literatura universal atendendo a aspectos temáticos, estruturais e estilísticos, de xénero e subxénero, valores éticos e estéticos das obras, establecendo vínculos argumentados con outras obras e outras experiencias artísticas e culturais.	O alumnado será quen de trasladar a análise de textos literarios do patrimonio universal, expresando axeitadamente as súas claves interpretativas e comparándoas con outras expresións artísticas.	PE	45
CA1.5 - Comparar textos ou fragmentos literarios entre si e con outras manifestacións artísticas argumentando oralmente ou por escrito os elementos de semellanza e contraste, tanto no relativo a aspectos temáticos e de contido coma formais e expresivos, atendendo tamén aos seus valores éticos e estéticos.	O alumnado será capaz de comparar axeitadamente, desde o punto de vista temático, formal, ético e estético, textos procedentes da literatura universal con outras expresións culturais ou artísticas.		

Crterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.1 - Explicar e argumentar a interpretación das obras lidas a partir da análise das relacións internas dos seus elementos constitutivos co sentido da obra e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico e coa tradición literaria, utilizando unha metalinguaxe específica e incorporando xuízos de valor vinculados á apreciación estética das obras.	O alumnado será capaz de interpretar correctamente os textos lidos, vinculándoos ao contexto da obra, a tradición literaria á que pertence e ás características dos xéneros e subxéneros estudados.		
CA3.4 - Acceder a diversas manifestacións da cultura literaria no marco dun itinerario lector persoal que enriqueza, de forma consciente e sistemática, a propia identidade lectora e que facilite compartir as propias experiencias de lectura utilizando unha metalinguaxe específica.	O alumnado será quen de acceder de maneira autónoma ás distintas manifestacións da cultura literaria, expresando de forma específica os motivos da súa elección e a experiencia lectora vinculada a ela.		
CA1.2 - Crear textos persoais ou colectivos con intención literaria e conciencia de estilo, en distintos soportes e coa axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, a partir da lectura de obras ou fragmentos significativos nos que se empreguen as convencións formais dos diversos xéneros e estilos literarios.	O alumnado será quen de producir textos de intención literaria respectando as convencións dos xéneros e empregando con eficacia os principais recursos expresivos a través dun formato audiovisual.		
CA1.6 - Desenvolver proxectos de investigación que se concreten nunha exposición oral, nun texto argumentativo ou nunha presentación multimodal que mostren unha resposta persoal ao redor dunha cuestión que estableza vínculos argumentados entre os clásicos da literatura universal obxecto de lectura guiada e outros textos e manifestacións artísticas, en función de temas, tópicos, estruturas, linguaxe, recursos expresivos e valores éticos e estéticos.	O alumnado será quen de colaborar axeitadamente na creación dun videopoema ou un videoclip, establecendo de forma razoada os vínculos artísticos entre a poesía lírica e a música.	TI	55
CA2.7 - Elaborar de maneira individual ou colectiva unha exposición multimodal que sitúe os textos lidos no seu horizonte histórico-cultural e que ofrezca unha panorámica de conxunto sobre movementos artísticos e obras relevantes da literatura universal.	O alumnado será capaz de realizar, seguindo axeitadamente as pautas proporcionadas, unha exposición multimodal arredor da presenza e evolución dos tópicos literarios na poesía lírica e na música.		
CA2.8 - Realizar un proxecto de investigación sobre autoras de relevancia, obras literarias de contextos non occidentais ou sobre cuestións temáticas ou formais que acheguen unha mirada diversa e crítica sobre a construción de imaxinarios que propón a tradición literaria.	O alumnado será quen de realizar un proxecto de investigación sobre a evolución dos tópicos na poesía e na música actuais, como reflexo da evolución da sociedade desde o punto de vista da igualdade.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Dicit o eu. Identidade e literatura. - Poesía lírica. - A canción, forma de expresión dos sentimentos. - Construción compartida da interpretación das obras a través de discusións ou conversacións literarias. - Análise dos elementos constitutivos do xénero literario e a súa relación co sentido da obra. Efectos na recepción

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - dos seus recursos expresivos. - Identificación e análise dos tópicos literarios como elementos de continuidade na creación literaria. - Utilización da información socio-histórica, cultural e artística necesaria para interpretar as obras e comprender o seu lugar e importancia na tradición literaria. - Establecemento de vínculos intertextuais entre obras e outras manifestacións artísticas en función de temas, tópicos, estruturas, estilos e linguaxes. Elementos de continuidade e de ruptura. - Expresión argumentada da interpretación dos textos integrando os diferentes aspectos analizados e atendendo aos seus valores culturais, éticos e estéticos. - Lectura expresiva, dramatización e recitación dos textos atendendo aos procesos de comprensión e de oralización implicados. - Creación de textos de intención literaria a partir das obras lidas. - Selección das obras de maneira autónoma e coa axuda de recomendacións especializadas. - Utilización autónoma e frecuente de bibliotecas. Acceso a outras experiencias culturais. - Expresión argumentada dos gustos lectores persoais. Diversificación do corpus lido. - Expresión da experiencia lectora utilizando unha metalinguaxe específica e atendendo a aspectos temáticos, estruturais, estilísticos, xenéricos e aos valores éticos e estéticos das obras. - Mobilización da experiencia persoal, lectora e cultural para establecer vínculos entre a obra lida e aspectos da actualidade ou con outras manifestacións artísticas.

UD	Título da UD	Duración
5	A literatura biográfica, a realidade ficticia e a narrativa existencial	15

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.3 - Elaborar unha interpretación persoal a partir da lectura autónoma de obras relevantes da literatura universal atendendo a aspectos temáticos, estruturais e estilísticos, de xénero e subxénero, valores éticos e estéticos das obras, establecendo vínculos argumentados con outras obras e outras experiencias artísticas e culturais.	O alumnado será quen de trasladar a análise de textos literarios do patrimonio universal, expresando axeitadamente as súas claves interpretativas e comparándoas con outras expresións artísticas.	PE	50
CA1.4 - Acceder a diversas manifestacións da cultura literaria no marco dun itinerario lector persoal que enriqueza, de forma consciente e sistemática, a propia identidade lectora e que facilite compartir as propias experiencias de lectura utilizando unha metalinguaxe específica.	O alumnado será quen de acceder de maneira autónoma ás distintas manifestacións da cultura literaria, expresando de forma específica os motivos da súa elección e a experiencia lectora vinculada a ela.		
CA2.1 - Explicar e argumentar a interpretación das obras lidas a partir da análise das relacións internas dos seus elementos constitutivos co sentido da obra e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico e coa tradición literaria, utilizando unha metalinguaxe específica e incorporando xuízos de valor vinculados á apreciación estética das obras.	O alumnado será capaz de interpretar correctamente os textos lidos, vinculándoos ao contexto da obra, a tradición literaria á que pertence e ás características dos xéneros e subxéneros estudados.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.5 - Comparar textos ou fragmentos literarios entre si e con outras manifestacións artísticas argumentando oralmente ou por escrito os elementos de semellanza e contraste, tanto no relativo a aspectos temáticos e de contido coma formais e expresivos, atendendo tamén aos seus valores éticos e estéticos.	O alumnado será capaz de comparar axeitadamente, desde o punto de vista temático, formal, ético e estético, textos procedentes da literatura universal con outras expresións culturais ou artísticas.		
CA2.9 - Comentar textos de maneira crítica, de forma oral ou por escrito, e participar en conversacións literarias acerca de lecturas nas que se incorpore a perspectiva de xénero e nas que se poña en cuestión a mirada etnocéntrica propia do canon occidental, así como calquera outro discurso predominante na nosa sociedade que supoña opresión sobre calquera minoría.	O alumnado será capaz de participar en coloquios literarios, analizando correctamente as diferenzas entre os personaxes masculinos e femininos que protagonizan a narrativa existencial estudada.		
CA1.6 - Desenvolver proxectos de investigación que se concreten nunha exposición oral, nun texto argumentativo ou nunha presentación multimodal que mostren unha resposta persoal ao redor dunha cuestión que estableza vínculos argumentados entre os clásicos da literatura universal obxecto de lectura guiada e outros textos e manifestacións artísticas, en función de temas, tópicos, estruturas, linguaxe, recursos expresivos e valores éticos e estéticos.	O alumnado será quen de colaborar axeitadamente na realización e edición dun relato dixital, establecendo de forma razoada os vínculos artísticos entre a literatura biográfica e o mundo audiovisual.		
CA2.7 - Elaborar de maneira individual ou colectiva unha exposición multimodal que sitúe os textos lidos no seu horizonte histórico-cultural e que ofrezca unha panorámica de conxunto sobre movementos artísticos e obras relevantes da literatura universal.	O alumnado realizará, seguindo axeitadamente as pautas proporcionadas, unha exposición multimodal arredor das características fundamentais e evolución da literatura biográfica e existencial.	TI	50
CA2.8 - Realizar un proxecto de investigación sobre autoras de relevancia, obras literarias de contextos non occidentais ou sobre cuestións temáticas ou formais que acheguen unha mirada diversa e crítica sobre a construción de imaxinarios que propón a tradición literaria.	O alumnado será quen de realizar axeitadamente un proxecto de investigación sobre as grandes preocupacións da sociedade actual, previo á construción dun relato existencial en formato dixital.		
CA3.2 - Crear textos persoais ou colectivos con intención literaria e conciencia de estilo, en distintos soportes e coa axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, a partir da lectura de obras ou fragmentos significativos nos que se empreguen as convencións formais dos diversos xéneros e estilos literarios.	O alumnado será quen de producir textos de intención literaria respectando as convencións dos xéneros e empregando con eficacia os principais recursos expresivos a través dun formato audiovisual.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Dicitur eu. Identidade e literatura. - Literatura testemuñal e biográfica: diarios, cartas, memorias etc. - Realidade ficticia ou realidade representada: autobiografías, autoficción etc. - Narrativa existencial: personaxes en crise.

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Construción compartida da interpretación das obras a través de discusións ou conversacións literarias. - Análise dos elementos constitutivos do xénero literario e a súa relación co sentido da obra. Efectos na recepción dos seus recursos expresivos. - Utilización da información socio-histórica, cultural e artística necesaria para interpretar as obras e comprender o seu lugar e importancia na tradición literaria. - Establecemento de vínculos intertextuais entre obras e outras manifestacións artísticas en función de temas, tópicos, estruturas, estilos e linguaxes. Elementos de continuidade e de ruptura. - Expresión argumentada da interpretación dos textos integrando os diferentes aspectos analizados e atendendo aos seus valores culturais, éticos e estéticos. - Lectura expresiva, dramatización e recitación dos textos atendendo aos procesos de comprensión e de oralización implicados. - Creación de textos de intención literaria a partir das obras lidas. - Participación en conversacións literarias e en intercambios de recomendacións lectoras en contextos presenciais e dixitais.

UD	Título da UD	Duración
6	Mundos observados: o conto e a novela	15

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.1 - Explicar e argumentar a interpretación das obras lidas a partir da análise das relacións internas dos seus elementos constitutivos co sentido da obra e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico e coa tradición literaria, utilizando unha metalinguaxe específica e incorporando xuízos de valor vinculados á apreciación estética das obras.	O alumnado será capaz de interpretar correctamente os textos lidos, vinculándoos ao contexto da obra, á tradición literaria á que pertence e ás características dos xéneros e subxéneros estudados.	PE	40
CA1.9 - Comentar textos de maneira crítica, de forma oral ou por escrito, e participar en conversacións literarias acerca de lecturas nas que se incorpore a perspectiva de xénero e nas que se poña en cuestión a mirada etnocéntrica propia do canon occidental, así como calquera outro discurso predominante na nosa sociedade que supoña opresión sobre calquera minoría.	O alumnado será capaz de participar en coloquios literarios, analizando correctamente os paralelismos e diferenzas entre a produción narrativa das autoras máis destacadas da literatura universal.		
CA2.4 - Acceder a diversas manifestacións da cultura literaria no marco dun itinerario lector persoal que enriqueza, de forma consciente e sistemática, a propia identidade lectora e que facilite compartir as propias experiencias de lectura utilizando unha metalinguaxe específica.	O alumnado será quen de acceder de maneira autónoma ás distintas manifestacións da cultura literaria, expresando de forma específica os motivos da súa elección e a experiencia lectora vinculada a ela.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.3 - Elaborar unha interpretación persoal a partir da lectura autónoma de obras relevantes da literatura universal, atendendo a aspectos temáticos, estruturais e estilísticos, de xénero e subxénero, valores éticos e estéticos das obras e establecendo vínculos argumentados con outras obras e outras experiencias artísticas e culturais.	O alumnado será quen de trasladar a análise de textos literarios do patrimonio universal, expresando axeitadamente as súas claves interpretativas e comparándoas con outras expresións artísticas.		
CA1.7 - Elaborar de maneira individual ou colectiva unha exposición multimodal que sitúe os textos lidos no seu horizonte histórico-cultural e que ofrezca unha panorámica de conxunto sobre movementos artísticos e obras relevantes da literatura universal.	O alumnado será capaz de realizar, seguindo axeitadamente as pautas proporcionadas, unha exposición multimodal arredor das características fundamentais do conto e a novela na literatura universal.		
CA1.8 - Realizar un proxecto de investigación sobre autoras de relevancia, obras literarias de contextos non occidentais ou sobre cuestións temáticas ou formais que acheguen unha mirada diversa e crítica sobre a construción de imaxinarios que propón a tradición literaria.	O alumnado será quen de realizar axeitadamente un proxecto de investigación sobre a produción narrativa das principais autoras da literatura universal e as temáticas ás que se achegaron.		
CA3.2 - Crear textos persoais ou colectivos con intención literaria e conciencia de estilo, en distintos soportes e coa axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, a partir da lectura de obras ou fragmentos significativos nos que se empreguen as convencións formais dos diversos xéneros e estilos literarios.	O alumnado será quen de producir textos de intención literaria respectando as convencións dos xéneros e empregando con eficacia os principais recursos expresivos a través dun formato dixital.	TI	60
CA3.5 - Comparar textos ou fragmentos literarios entre si e con outras manifestacións artísticas argumentando oralmente ou por escrito os elementos de semellanza e contraste, tanto no relativo a aspectos temáticos e de contido coma formais e expresivos, atendendo tamén aos seus valores éticos e estéticos.	O alumnado será capaz de comparar axeitadamente, desde o punto de vista temático, formal, ético e estético, textos procedentes da literatura universal con outras expresións culturais ou artísticas.		
CA3.6 - Desenvolver proxectos de investigación que se concreten nunha exposición oral, nun texto argumentativo ou nunha presentación multimodal que mostren unha resposta persoal ao redor dunha cuestión que estableza vínculos argumentados entre os clásicos da literatura universal obxecto de lectura guiada e outros textos e manifestacións artísticas, en función de temas, tópicos, estruturas, linguaxe, recursos expresivos e valores éticos e estéticos.	O alumnado será quen de colaborar axeitadamente na creación dun muro dixital sobre a traxectoria narrativa das grandes autoras da literatura universal e os temas máis representativos da súa produción.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Dicitur eu. Identidade e literatura. - Imaxinar o mundo, observar o mundo, actuar no mundo. - ¿Mundos observados: conto e novela. Bildungsroman ou novela de formación. Espazos privados, espazos públicos: afectos íntimos e lazos sociais. Desigualdades, discriminación, violencias. Guerra e revolución. Migracións e identidades culturais. Colonialismo e emancipación. Diálogos co poder.

Contidos

- Construción compartida da interpretación das obras a través de discusións ou conversacións literarias.
- Análise dos elementos constitutivos do xénero literario e a súa relación co sentido da obra. Efectos na recepción dos seus recursos expresivos.
- Utilización da información socio-histórica, cultural e artística necesaria para interpretar as obras e comprender o seu lugar e importancia na tradición literaria.
- Establecemento de vínculos intertextuais entre obras e outras manifestacións artísticas en función de temas, tópicos, estruturas, estilos e linguaxes. Elementos de continuidade e de ruptura.
- Indagación arredor do funcionamento da literatura como artefacto ideolóxico determinante na construción dos imaxinarios sociais e culturais, facendo fincapé na perspectiva de xénero.
- Expresión argumentada da interpretación dos textos integrando os diferentes aspectos analizados e atendendo aos seus valores culturais, éticos e estéticos.
- Participación en conversacións literarias e en intercambios de recomendacións lectoras en contextos presenciais e dixitais.
- Expresión argumentada dos gustos lectores persoais. Diversificación do corpus lido.
- Expresión da experiencia lectora utilizando unha metalinguaxe específica e atendendo a aspectos temáticos, estruturais, estilísticos, xenéricos e aos valores éticos e estéticos das obras.
- Mobilización da experiencia persoal, lectora e cultural para establecer vínculos entre a obra lida e aspectos da actualidade ou con outras manifestacións artísticas.
- Recomendación das lecturas en soportes variados atendendo a aspectos temáticos, formais e intertextuais.

UD	Título da UD	Duración
7	Mundos de evasión: a literatura de aventuras, a novela policíaca e a literatura de terror	15

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.5 - Comparar textos ou fragmentos literarios entre si e con outras manifestacións artísticas argumentando oralmente ou por escrito os elementos de semellanza e contraste, tanto no relativo a aspectos temáticos e de contido coma formais e expresivos, atendendo tamén aos seus valores éticos e estéticos.	O alumnado será capaz de comparar axeitadamente, desde o punto de vista temático, formal, ético e estético, textos procedentes da literatura universal con outras expresións culturais ou artísticas.		
CA2.1 - Explicar e argumentar a interpretación das obras lidas a partir da análise das relacións internas dos seus elementos constitutivos co sentido da obra e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico e coa tradición literaria, utilizando unha metalinguaxe específica e incorporando xuízos de valor vinculados á apreciación estética das obras.	O alumnado será capaz de interpretar correctamente os textos lidos, vinculándoos ao contexto da obra, á tradición literaria á que pertence e ás características dos xéneros e subxéneros estudados.	PE	55

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.9 - Comentar textos de maneira crítica, de forma oral ou por escrito, e participar en conversacións literarias acerca de lecturas nas que se incorpore a perspectiva de xénero e nas que se poña en cuestión a mirada etnocéntrica propia do canon occidental, así como calquera outro discurso predominante na nosa sociedade que supoña opresión sobre calquera minoría.	O alumnado será capaz de participar en coloquios literarios, analizando correctamente os paralelismos e diferenzas entre a produción narrativa dos autores/as máis destacados da literatura de evasión.		
CA3.4 - Acceder a diversas manifestacións da cultura literaria no marco dun itinerario lector persoal que enriqueza, de forma consciente e sistemática, a propia identidade lectora e que facilite compartir as propias experiencias de lectura utilizando unha metalinguaxe específica.	O alumnado será quen de acceder de maneira autónoma ás distintas manifestacións da cultura literaria, expresando de forma específica os motivos da súa elección e a experiencia lectora vinculada a ela.		
CA1.6 - Desenvolver proxectos de investigación que se concreten nunha exposición oral, nun texto argumentativo ou nunha presentación multimodal que mostren unha resposta persoal ao redor dunha cuestión que estableza vínculos argumentados entre os clásicos da literatura universal obxecto de lectura guiada e outros textos e manifestacións artísticas, en función de temas, tópicos, estruturas, linguaxe, recursos expresivos e valores éticos e estéticos.	O alumnado será quen de colaborar axeitadamente na creación dun muro dixital sobre as características fundamentais da narrativa de evasión, identificando os seus títulos e autores/as máis relevantes.		
CA1.7 - Elaborar de maneira individual ou colectiva unha exposición multimodal que sitúe os textos lidos no seu horizonte histórico-cultural e que ofrezca unha panorámica de conxunto sobre movementos artísticos e obras relevantes da literatura universal.	O alumnado será capaz de realizar, seguindo axeitadamente as pautas proporcionadas, unha exposición multimodal arredor das características esenciais das obras máis relevantes da narrativa de evasión.	TI	45
CA2.3 - Elaborar unha interpretación persoal a partir da lectura autónoma de obras relevantes da literatura universal atendendo a aspectos temáticos, estruturais e estilísticos, de xénero e subxénero, valores éticos e estéticos das obras, establecendo vínculos argumentados con outras obras e outras experiencias artísticas e culturais.	O alumnado será quen de trasladar a análise de textos literarios do patrimonio universal, expresando axeitadamente as súas claves interpretativas e comparándoas con outras expresións artísticas.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Dicar o eu. Identidade e literatura. - Imaxinar o mundo, observar o mundo, actuar no mundo. - Mundos de evasión. A literatura de aventuras e a novela policial. Literatura de terror. - Construción compartida da interpretación das obras a través de discusións ou conversacións literarias. - Análise dos elementos constitutivos do xénero literario e a súa relación co sentido da obra. Efectos na recepción dos seus recursos expresivos. - Utilización da información socio-histórica, cultural e artística necesaria para interpretar as obras e comprender o seu lugar e importancia na tradición literaria. - Establecemento de vínculos intertextuais entre obras e outras manifestacións artísticas en función de temas, tópicos, estruturas, estilos e linguaxes. Elementos de continuidade e de ruptura.

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Expresión argumentada da interpretación dos textos integrando os diferentes aspectos analizados e atendendo aos seus valores culturais, éticos e estéticos. - Selección das obras de maneira autónoma e coa axuda de recomendacións especializadas. - Expresión argumentada dos gustos lectores persoais. Diversificación do corpus lido. - Recomendación das lecturas en soportes variados atendendo a aspectos temáticos, formais e intertextuais.

UD	Título da UD	Duración
8	Mundos en imaxes: o cómic e o cine	15

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.1 - Explicar e argumentar a interpretación das obras lidas a partir da análise das relacións internas dos seus elementos constitutivos co sentido da obra e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico e coa tradición literaria, utilizando unha metalinguaxe específica e incorporando xuízos de valor vinculados á apreciación estética das obras.	O alumnado será capaz de interpretar correctamente os textos lidos, vinculándoos ao contexto da obra, á tradición literaria á que pertence e ás características dos xéneros e subxéneros estudados.	PE	55
CA1.4 - Acceder a diversas manifestacións da cultura literaria no marco dun itinerario lector persoal que enriqueza, de forma consciente e sistemática, a propia identidade lectora e que facilite compartir as propias experiencias de lectura utilizando unha metalinguaxe específica.	O alumnado será quen de acceder de maneira autónoma ás distintas manifestacións da cultura literaria, expresando de forma específica os motivos da súa elección e a experiencia lectora vinculada a ela.		
CA2.5 - Comparar textos ou fragmentos literarios entre si e con outras manifestacións artísticas argumentando oralmente ou por escrito os elementos de semellanza e contraste, tanto no relativo a aspectos temáticos e de contido coma formais e expresivos, atendendo tamén aos seus valores éticos e estéticos.	O alumnado será capaz de comparar axeitadamente, desde o punto de vista temático, formal, ético e estético, textos procedentes do cómic con outras expresións culturais ou artísticas, como o cinema.		
CA3.8 - Comentar textos de maneira crítica, de forma oral ou por escrito, e participar en conversacións literarias acerca de lecturas nas que se incorpore a perspectiva de xénero e nas que se poña en cuestión a mirada etnocéntrica propia do canon occidental, así como calquera outro discurso predominante na nosa sociedade que supoña opresión sobre calquera minoría.	O alumnado será quen de participar nun debate, analizando correctamente os paralelismos e diferenzas entre a película visionada en clase, o cómic do que procede e o relato dixital creado polo grupo.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.2 - Crear textos persoais ou colectivos con intención literaria e conciencia de estilo, en distintos soportes e coa axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, a partir da lectura de obras ou fragmentos significativos nos que se empreguen as convencións formais dos diversos xéneros e estilos literarios.	O alumnado será quen de producir textos de intención literaria respectando as convencións dos xéneros e empregando con eficacia os principais recursos expresivos a través dun formato audiovisual.		
CA2.6 - Desenvolver proxectos de investigación que se concreten nunha exposición oral, nun texto argumentativo ou nunha presentación multimodal que mostren unha resposta persoal, ao redor dunha cuestión que estableza vínculos argumentados entre os clásicos da literatura universal obxecto de lectura guiada e outros textos e manifestacións artísticas, en función de temas, tópicos, estruturas, linguaxe, recursos expresivos e valores éticos e estéticos.	O alumnado será quen de colaborar axeitadamente na elaboración dun relato dixital coa aplicación Storyboard ou similar que reproduza de forma creativa parte de trama dunha película baseada nun cómic.	TI	45
CA3.7 - Elaborar de maneira individual ou colectiva unha exposición multimodal que sitúe os textos lidos no seu horizonte histórico-cultural e que ofrezca unha panorámica de conxunto sobre movementos artísticos e obras relevantes da literatura universal.	O alumnado será quen de realizar axeitadamente unha exposición multimodal comparando a película visionada en clase, o cómic orixinal e o produto creado polo grupo cunha aplicación dixital.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Dicar o eu. Identidade e literatura. - Imaxinar o mundo, observar o mundo, actuar no mundo. - Mundos en imaxes. O cómic. O cinema. - Construción compartida da interpretación das obras a través de discusións ou conversacións literarias. - Análise dos elementos constitutivos do xénero literario e a súa relación co sentido da obra. Efectos na recepción dos seus recursos expresivos. - Identificación e análise dos tópicos literarios como elementos de continuidade na creación literaria. - Utilización da información socio-histórica, cultural e artística necesaria para interpretar as obras e comprender o seu lugar e importancia na tradición literaria. - Establecemento de vínculos intertextuais entre obras e outras manifestacións artísticas en función de temas, tópicos, estruturas, estilos e linguaxes. Elementos de continuidade e de ruptura. - Expresión argumentada da interpretación dos textos integrando os diferentes aspectos analizados e atendendo aos seus valores culturais, éticos e estéticos. - Lectura expresiva, dramatización e recitación dos textos atendendo aos procesos de comprensión e de oralización implicados. - Creación de textos de intención literaria a partir das obras lidas. - Utilización autónoma e frecuente de bibliotecas. Acceso a outras experiencias culturais. - Mobilización da experiencia persoal, lectora e cultural para establecer vínculos entre a obra lida e aspectos da actualidade ou con outras manifestacións artísticas.

UD	Título da UD	Duración
9	A arte como compromiso: a literatura de ideas	15

Cráterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.3 - Elaborar unha interpretación persoal a partir da lectura autónoma de obras relevantes da literatura universal atendendo a aspectos temáticos, estruturais e estilísticos, de xénero e subxénero, valores éticos e estéticos das obras, establecendo vínculos argumentados con outras obras e outras experiencias artísticas e culturais.	O alumnado será quen de trasladar a análise de textos literarios do patrimonio universal, expresando axeitadamente as súas claves interpretativas e comparándoas con outras expresións artísticas.	PE	60
CA1.5 - Comparar textos ou fragmentos literarios entre si e con outras manifestacións artísticas argumentando oralmente ou por escrito os elementos de semellanza e contraste, tanto no relativo a aspectos temáticos e de contido coma formais e expresivos, atendendo tamén aos seus valores éticos e estéticos.	O alumnado será capaz de comparar axeitadamente, desde o punto de vista temático, formal, ético e estético, textos procedentes da literatura de ideas con outras expresións culturais ou artísticas.		
CA1.9 - Comentar textos de maneira crítica, de forma oral ou por escrito, e participar en conversacións literarias acerca de lecturas nas que se incorpore a perspectiva de xénero e nas que se poña en cuestión a mirada etnocéntrica propia do canon occidental, así como calquera outro discurso predominante na nosa sociedade que supoña opresión sobre calquera minoría.	O alumnado será quen de participar nun debate, analizando correctamente os textos literarios creados polo grupo arredor dun tema de actualidade, emulando as características da literatura de ideas.		
CA2.4 - Acceder a diversas manifestacións da cultura literaria no marco dun itinerario lector persoal que enriqueza, de forma consciente e sistemática, a propia identidade lectora e que facilite compartir as propias experiencias de lectura utilizando unha metalinguaxe específica.	O alumnado será quen de acceder de maneira autónoma ás distintas manifestacións da cultura literaria, expresando de forma específica os motivos da súa elección e a experiencia lectora vinculada a ela.		
CA3.1 - Explicar e argumentar a interpretación das obras lidas a partir da análise das relacións internas dos seus elementos constitutivos co sentido da obra e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico e coa tradición literaria, utilizando unha metalinguaxe específica e incorporando xuízos de valor vinculados á apreciación estética das obras.	O alumnado será capaz de interpretar correctamente os textos lidos, vinculándoos ao contexto da obra, á tradición literaria á que pertence e ás características dos xéneros e subxéneros estudados.		
CA1.2 - Crear textos persoais ou colectivos con intención literaria e conciencia de estilo, en distintos soportes e coa axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, a partir da lectura de obras ou fragmentos significativos nos que se empreguen as convencións formais dos diversos xéneros e estilos literarios.	O alumnado será quen de producir textos de intención literaria respectando as convencións dos xéneros e empregando con eficacia os principais recursos expresivos a través dun formato dixital.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.6 - Desenvolver proxectos de investigación que se concreten nunha exposición oral, nun texto argumentativo ou nunha presentación multimodal que mostren unha resposta persoal, ao redor dunha cuestión que estableza vínculos argumentados entre os clásicos da literatura universal obxecto de lectura guiada e outros textos e manifestacións artísticas, en función de temas, tópicos, estruturas, linguaxe, recursos expresivos e valores éticos e estéticos.	O alumnado será quen de colaborar axeitadamente, seguindo pautas proporcionadas, na creación dun traballo de investigación de carácter argumentativo arredor dun tema de actualidade proposto en clase.		
CA2.8 - Realizar un proxecto de investigación sobre autoras de relevancia, obras literarias de contextos non occidentais ou sobre cuestións temáticas ou formais que acheguen unha mirada diversa e crítica sobre a construción de imaxinarios que propón a tradición literaria.	O alumnado será quen de realizar axeitadamente un proxecto de investigación sobre a literatura como elemento de denuncia social presente nas obras máis emblemáticas do patrimonio universal.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Dicir o eu. Identidade e literatura. - Imaxinar o mundo, observar o mundo, actuar no mundo. - A arte como compromiso: o ensaio. A literatura de ideas - Construción compartida da interpretación das obras a través de discusións ou conversacións literarias. - Análise dos elementos constitutivos do xénero literario e a súa relación co sentido da obra. Efectos na recepción dos seus recursos expresivos. - Utilización da información socio-histórica, cultural e artística necesaria para interpretar as obras e comprender o seu lugar e importancia na tradición literaria. - Establecemento de vínculos intertextuais entre obras e outras manifestacións artísticas en función de temas, tópicos, estruturas, estilos e linguaxes. Elementos de continuidade e de ruptura. - Indagación arredor do funcionamento da literatura como artefacto ideolóxico determinante na construción dos imaxinarios sociais e culturais, facendo fincapé na perspectiva de xénero. - Expresión argumentada da interpretación dos textos integrando os diferentes aspectos analizados e atendendo aos seus valores culturais, éticos e estéticos. - Creación de textos de intención literaria a partir das obras lidas. - Selección das obras de maneira autónoma e coa axuda de recomendacións especializadas. - Participación en conversacións literarias e en intercambios de recomendacións lectoras en contextos presenciais e dixitais. - Expresión argumentada dos gustos lectores persoais. Diversificación do corpus lido. - Expresión da experiencia lectora utilizando unha metalinguaxe específica e atendendo a aspectos temáticos, estruturais, estilísticos, xenéricos e aos valores éticos e estéticos das obras. - Mobilización da experiencia persoal, lectora e cultural para establecer vínculos entre a obra lida e aspectos da actualidade ou con outras manifestacións artísticas. - Recomendación das lecturas en soportes variados atendendo a aspectos temáticos, formais e intertextuais.

4.1. Concrecións metodolóxicas

A materia de Literatura Universal supón un achegamento a moitos aspectos clave para a formación do alumnado de Bacharelato: textos literarios, movementos estéticos, períodos históricos, posibilidades de lectura, descubrimento de mundos imaxinados... Para este achegamento teranse en conta os diferentes ritmos de aprendizaxe do alumnado e para iso fomentárase unha metodoloxía comunicativa, activa e participativa na que o alumnado adquira estratexias para realizar unha aprendizaxe por descubrimento baseado na achega persoal a través da lectura.

A lectura será o eixo metodolóxico básico. Realizaranse lecturas de obras íntegras, tanto obras fixadas polo docente como obras de libre escolla. Ademais, seleccionaranse fragmentos representativos e realizaranse antoloxías de diversos xéneros, sobre as que se traballará realizando lecturas guiadas, individuais, colectivas e comentadas.

Esta abordaxe da literatura realizarase sempre dun xeito interdisciplinar, poñéndoa en relación con distintas manifestacións artísticas e períodos históricos. Para isto traballarase en colaboración con outros departamentos e materias do centro, en especial as dos departamentos de idiomas e das disciplinas humanísticas. Por suposto, tamén se empregarán os recursos da Biblioteca do centro así como a se colaborará con Equipos como o EDLG. Esta abordaxe interdisciplinar e colaborativa favorecerá a incorporación dos contidos transversais á práctica metodolóxica.

A actividade do alumnado centrarase tanto na reflexión sobre textos como no seu comentario e na creación dos mesmos. Procurarase a creación de Proxectos interdisciplinares e significativos que integren o correcto emprego das propiedades textuais e discursivas con outras técnicas estéticas e creativas como o audiovisual, o plástico ou o pictórico. As ferramentas TIC serán fundamentais na xestión e posta en marcha destes proxectos, comezando polo uso dos contornos virtuais: o seguimento do curso terá como eixo a aula moodle do centro e o curso virtual de Literatura Universal creado polo docente. A través desta plataforma realizarase a entrega de tarefas, a exposición de material escrito e audiovisual, a cualificación da materia e outras accións que configurarán a bagaxe do alumnado. Haberá un blog da materia onde se proporcionarán contidos e o propio alumnado creará contido.

As diferentes tarefas terán en conta os distintos xeitos de expresión do alumnado: escrita, visual, auditiva, plástica e audiovisual. Ademais, a impartición da materia terá en conta o currículo integrado das linguas (especialmente nas terminoloxías literarias empregadas) e o achegamento aos textos en versión orixinal.

Estes principios han de aplicarse arredor de contidos concretos, polo que convén definir o seu campo de actuación en conexión coas actividades máis relevantes da materia de Literatura Universal. Polo tanto, planificarase o traballo na aula a partir das seguintes concrecións metodolóxicas:

- 1) Configuración dun corpus de textos e actividades que constituirán o caderno de clase do alumnado. As actividades complexas e estruturadas a partir dos textos, que serán representativos das principais épocas e correntes da literatura universal.
- 2) Distribución flexible dos espazos, aproveitando o reducido grupo para o intercambio de experiencias e colaboracións, ampliando o espazo da aula a todo o contorno do centro para a realización de distintas actividades sempre que sexa posible.
- 3) Traballo da comprensión lectora e da expresión escrita a través da lectura de diferentes tipos de textos relevantes da literatura universal (narrativos, poéticos, teatrais, ensaísticos, históricos...), en diferentes formatos e soportes (dixital, audiovisual, en papel, e-book...) e manexando medios diversos de aproximación, dando relevancia ao papel das tecnoloxías (blog, aula virtual, booktrailer, reels, podcast...).
- 4) Establecemento de diferentes itinerarios lectores e identificación de constantes temáticas e xenéricas transversais á historia literaria e ao acervo cultural da humanidade.
- 5) Elaboración de resumos, esquemas, recensións, comentarios críticos, exposicións, presentacións e textos creativos sobre temas e aspectos da literatura universal.
- 6) Deseño de proxectos de investigación sobre aspectos do currículo do curso que supoñan o manexo de fontes de información variadas e o uso de recursos do centro e do contorno como a Biblioteca escolar, a Biblioteca municipal, dicionarios ou distintos tipos de arquivos.
- 7) Emprego das tecnoloxías para o desenvolvemento da actividade lectiva dun xeito constante e para procurar a interconexión entre a colectividade do centro e da materia. A aula virtual será o punto de encontro, ademais doutros recursos co o blog da materia.

4.2. Materiais e recursos didácticos

Denominación
Documentos e recursos elaborados ou facilitados polo profesor ou profesora.
Escolma de textos variados orais, escritos e multimodais en diversos formatos e soportes.
Selección de fragmentos e/ou obras de lectura obrigatorias e voluntarias coas súas correspondentes guías de lectura.
Actividades interactivas, animacións, vídeos e espazos dixitais para a construción de novas aprendizaxes.
Recursos e aplicacións informáticas e multimedia.
Materiais de investigación e consulta.
Emprego do debate como ferramenta que estimula o seu interese e a súa capacidade para reflexionar, relacionar, consolidar coñecementos, respectar opinións e extraer conclusións.

Os materiais que se empreguen procurarán a variedade e a diversidade de enfoques metodolóxicos. Non se prescribe libro de texto.

Os principais materiais empregados serán:

- Selección de textos e actividades realizada polo docente, que constituirá o caderno de aula.
- Documentos e cuestionarios elaborados na aula virtual moodle da materia.
- Material cinematográfico e audiovisual, facilitado especialmente a través do blog da materia.

-Libros de consulta e manuais:

Literatura universal contemporánea (5 cadernos). Bahía Edicións.

Literatura universal. Ed. Oxford.

Literatura universal. Ed. Akal.

Literatura universal. Ed Santillana

Literatura castellana y universal. Ed. MacGraw Hill

-Páxinas e espazos web:

A media voz: <http://amediavoz.com/traduccion.html>

Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes: <https://www.cervantesvirtual.com/>

Portal de recursos educativos Leer.es: <https://leer.es/>

Biblioteca dixital con máis de catro mil títulos de Literatura clásica e contemporánea en castelán: <http://eleo.mecd.gob.es/opac/?locale=es#indice>

Literatura universal, en español: <https://www.march.es/es/madrid/literatura-universal-espanol>

5.1. Procedemento para a avaliación inicial

Realizarase na primeira semana de clase un cuestionario actitudinal, informativo e de contidos que constituirá a avaliación inicial.

5.2. Criterios de cualificación e recuperación

Pesos dos instrumentos de avaliación por UD:

Unidade didáctica	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8	UD 9	Total
Peso UD/ Tipo Ins.	10	10	15	10	10	15	10	10	10	100
Proba escrita	15	45	50	45	50	40	55	55	60	46
Táboa de indicadores	85	55	50	55	50	60	45	45	40	54

Criterios de cualificación:

Realizarase unha avaliación continua diferenciada por trimestres. Cada avaliación trimestral será realizada do seguinte xeito:

- Haberá unha proba escrita sobre os contidos abordados no trimestre, que suporá o 40% da cualificación.
- Realización dunha serie de tarefas (mínimo tres cada trimestre). Estas tarefas poderán ser individuais ou en grupo. Consistirán en cuestionarios sobre textos de lectura na aula virtual, exposicións orais, realización de traballos escritos ou audiovisuais, cuestionarios sobre correntes ou movementos literarios, proxectos usando distintos medios e realización de traballos na aula. Suporán o 40% da cualificación.
- Control de obras de lectura obrigatoria. Serán dúas cada trimestre. O control realizarase a través de proba escrita, proba oral ou cuestionario na aula virtual do curso. Suporá o 20% da cualificación.

Avaliación final:

O alumnado superará a materia en dous supostos:

- Ten avaliación positiva nas tres avaliacións.
- A media entre as tres avaliacións, aplicando o redondeo, é igual ou superior a 5.

A cualificación final será a media aritmética das tres avaliacións, logo de aplicar o redondeo.

Criterios de recuperación:

En caso de rematar unha avaliación con resultados negativos, realizarase unha proba escrita sobre o contido específico desa avaliación. En caso de obter cualificación positiva, será esta a nota que se terá en conta para a avaliación final, unha vez ponderada coas tarefas e controis de lectura obrigatoria.

En caso de non superar a materia na convocatoria ordinaria, accederase a unha proba global que se realizará no mes de xuño, segundo calendario establecido por xefatura de estudos. A cualificación será positiva en caso de acadar 5 ou máis puntos.

5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes

Fará o seguimento da materia pendente a persoa responsable de impartir a materia, quen informará e orientará ao alumnado afectado desde o primeiro mes de clase e ata o remate do procedemento. A realización das actividades farase a través da curso virtual moodle da materia.

No curso virtual da materia, o alumnado pendente deberá realizar os traballos, cuestionarios e controis sobre as obras de lectura que se lle asignen.

A materia estará recuperada en caso de superar as tarefas, cuestionarios e controis de lectura realizados a través do curso virtual conseguindo unha media, despois de redondeos, de 5 como mínimo.

De non recuperar a materia por tal vía, haberá un exame global a final do curso, en data fixada pola xefatura de estudos.

6. Medidas de atención á diversidade

A metodoloxía e avaliación da materia terá en conta a diversidade do alumnado e estableceranse medidas de atención en canto se detecten necesidades especiais entre o alumnado da materia.

Entre as medidas que se adopten unha vez sexan constatadas dificultades de aprendizaxe estarán:

- Potenciación da atención individual na aula.
- Estratexias de colaboración entre o alumnado.
- Traballo en parella ou pequeno grupo.
- Apoio personalizado e adaptación do nivel das lecturas e textos.
- Uso de materiais de apoio como dicionarios ou manuais sinxelos.
- Potenciación do emprego das tecnoloxías da información.
- Diversificación de instrumentos de avaliación.
- Flexibilización dos criterios de avaliación.

7.1. Concreción dos elementos transversais

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8
ET.1 - Fomento do espírito crítico e científico	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.2 - A competencia dixital	X	X	X	X	X	X	X	
ET.3 - A educación emocional e en valores		X	X		X	X		
ET.4 - A creatividade e a formación estética	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.5 - A igualdade de xénero	X		X	X				X
ET.6 - O compromiso co desenvolvemento sostible		X				X		
ET.7 - A convivencia igualitaria, inclusiva, pacífica e democrática		X			X	X		X

	UD 9
ET.1 - Fomento do espírito crítico e científico	X
ET.2 - A competencia dixital	
ET.3 - A educación emocional e en valores	X
ET.4 - A creatividade e a formación estética	X
ET.5 - A igualdade de xénero	X
ET.6 - O compromiso co desenvolvemento sostible	X

	UD 9
ET.7 - A convivencia igualitaria, inclusiva, pacífica e democrática	X

Observacións:

No artigo 19 do Anteproxecto do Decreto polo que se establece a ordenación e o currículo do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia establécese que, sen prexuízo do seu tratamento específico nalgunhas das materias da etapa, a comprensión de lectura, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, a competencia dixital, o emprendemento social e empresarial, o fomento do espírito crítico e científico, a educación emocional e en valores, a igualdade de xénero e a creatividade traballaranse en todas as materias.

A acción educativa debe fomentar de maneira transversal valores como a igualdade entre homes e mulleres, a non discriminación por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, a resolución pacífica de conflitos, a educación para a saúde, a formación estética, a educación para a sustentabilidade e o consumo responsable, o respecto mutuo e a cooperación entre iguais.

As situacións de aprendizaxe desta materia deben adestrar o alumnado no uso de valores que lle permitan facer un uso eficaz e ético das palabras; ser respectuosos coas diferenzas; ser competentes para exercer unha cidadanía dixital activa; ser capaces de aprender por si mesmos e colaborar e traballar en equipo; ser creativos e emprendedores. Tamén deben estar comprometidos co desenvolvemento sostible e a salvagarda do patrimonio artístico e cultural, a defensa dos dereitos humanos e a convivencia igualitaria, inclusiva, pacífica e democrática. Evitaremos os comportamentos e os contidos sexistas e os estereotipos que supoñan discriminación por razón da orientación sexual ou da identidade de xénero.

A materia debe contribuír tamén a incorporar elementos relacionados co desenvolvemento sostible e a protección do medio ambiente e coas situacións de risco derivadas do uso das TIC.

7.2. Actividades complementarias

Actividade	Descrición	1º trim.	2º trim.	3º trim.
Entrevistas ficticias a autores e autoras representativos da literatura universal.	O docente dividirá a clase en grupos e outorgaralle a cada un deles un autor ou autora representativo do programa do curso. Cada grupo recabará información sobre ese autor ou autora e preparará unha entrevista atendendo a aquelas cuestións que considere relevantes da súa obra. Unha persoa do grupo fará de entrevistado, outro de xornalista, outro de editor e outro montará a entrevista nun blogue de aula. Esta actividade permitirá afondar nos coñecementos sobre a figura e obra do autor ou autora estudado, fomentará a creación literaria, a expresión escrita e a comprensión lectora. Para realizar as tarefas demandas, o alumnado deberá aprender a xestionar e seleccionar correctamente a información, terá que traballar en equipo e ser hábil coas ferramentas dixitais.	X		
Gravación de podcast con lecturas de textos literarios do programa da materia.	O alumnado pode gravar textos literarios de clase e facer unha posta en común dos trazos máis significativos deses textos co resto de compañeiros e compañeiras de clase. A lectura enriqueceríase coa selección de música apropiada para cada texto concreto, explicando ao resto de compañeiros e compañeiras o porqué da elección desa composición musical.			X

Actividade	Descrición	1º trim.	2º trim.	3º trim.
Elaboración de booktráilers con comentarios de obras que forman parte do programa da materia.	Esta actividade é idónea para que o alumnado sexa o protagonista do proceso de aprendizaxe. Os comentarios e exposicións realizadas polo propio alumnado espertarán máis interese entre os estudantes.			X
Cine-Fórum.	O visionado de películas é un excelente vehículo para completar e enriquecer as aprendizaxes do noso alumnado. Podemos visionar películas baseadas nalgúns dos libros lidos en clase. Esta actividade, ademais de relacionar linguaxes distintas, axudará a mellorar as habilidades de comunicación do alumnado, as destrezas sociais (capacidades conversacionais tanto verbais como non verbais) e a expresión de emocións. Tamén é unha actividade idónea para potenciar a autoestima dos participantes.	X		
Roteiros literarios.	A literatura é unha das fontes culturais máis ricas do noso patrimonio. A través das obras de grandes autores e autoras, é posible coñecer a sociedade e cultura de diferentes momentos da historia, así como gozar coas súas historias e personaxes. Joyce, Homero, Dickens, Verne, Jane Austen ou Cervantes son algúns dos literatos que deixaron pegada en diferentes espazos. O docente seleccionará unha serie de textos e o alumnado, dividido en grupos, deberá localizar os espazos que detallan os escritores e escritoras e propoñer un percorrido para gozar do noso patrimonio literario. En primeiro lugar, o alumnado terá que deseñar un mapa interactivo no que se visualicen os escenarios da obra en cuestión. A continuación, deberá elaborar unha guía de viaxe que percorra os mesmos escenarios nos que se desenvolven as tramas, o lugar onde se escribiu a novela ou utilizar os medios de transporte nos que viaxaron os protagonistas.		X	
Biografías de personaxes femininos representativos da literatura universal.	Desde a antigüidade clásica ata a actualidade, escritores e escritoras de todas as épocas obsequiáronnos a través das súas creacións con algunhas das protagonistas máis inesquecibles da historia da literatura. Estes grandes personaxes literarios funcionan como espellos a través dos que se miran as sociedades no seu percorrido pola historia. Propoñeremos ao alumnado que investigue nas obras do programa e realice unha selección destas protagonistas femininas (Medea, Julieta, Emma Bovary, Ana Karenina, Margueritte Duras, etc). A continuación, elaborará, coa axuda do profesorado, un REA no que informe sobre o contexto histórico do personaxe, escriba a súa biografía, a relacione con algunha historia recente aparecida nos medios de comunicación e imaxine unha trama con este personaxe adaptada ao momento presente.		X	

Observacións:

As actividades complementarias están deseñadas para que o alumnado poida perfeccionar as súas aprendizaxes e así obter un mellor rendemento durante o seu proceso de ensino-aprendizaxe.

As actividades complementarias e extraescolares que se realicen na materia de Literatura Universal faranse en colaboración con outros departamentos debido ao escaso número de alumnado. Colaborarase especialmente co Departamento de Lingua Galega e Literatura e co Departamento de Lingua Castelá e Literatura, ao estar vencellados pola propia natureza da materia. Ademais, poderanse establecer colaboracións con outros departamentos como o Departamento de Xeografía e Historia ou o de Artes Plásticas ou o de Música.

Programaranse actividades diversas como as seguintes:

- Saídas didácticas ao contorno inmediato para o contacto co medio natural e social.
- Desprazamentos a localidades próximas para a asistencia á proxección de películas ou montaxes teatrais.
- Asistencia a recitais, festivais e espectáculos literarios organizados na propia localidade ou nas cercanas.
- Colaboración nos actos programados por fundacións culturais e literarias da bisbarra ou próximas como a Fundación Rosalía de Castro, a Fundación Camilo José Cela, O Museo Granell ou a Fundación Abanca.

8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro

Indicadores de logro
Adecuación da programación didáctica e da súa propia planificación ao longo do curso académico
Ao comezo de cada unidade, infórmase ao alumnado sobre os obxectivos propostos, as actividades que se realizarán e os instrumentos e criterios de avaliación.
Aplicáronse os procedementos e criterios de avaliación establecidos na programación didáctica.
Metodoloxía empregada
Ao inicio de cada unidade didáctica, realízase unha introdución sobre o tema e actividades de recoñecemento e activación dos coñecementos previos do alumnado ao respecto.
As actividades propostas son variadas en canto á súa tipoloxía e sistema de traballo (individual, por parellas, en pequeno grupo, en gran grupo).
Aplicáronse estratexias de aprendizaxe como a lectura comprensiva, a procura de información significativa, a planificación do traballo, o desenvolvemento de técnicas de síntese, análise e redacción.
Aplicouse a metodoloxía didáctica establecida na programación.
Realízanse as actividades complementarias programadas.
Explicáronse e corrixíronse as actividades levadas a cabo nas distintas unidades didácticas.
Empregáronse os materiais e recursos didácticos programados.
Puxéronse en práctica medidas para estimular o hábito lector.
Utilizáronse diferentes instrumentos de avaliación (probos, traballos individuais e en grupo, exposicións orais, redaccións, proxectos de investigación...)
Organización xeral da aula e o aproveitamento dos recursos
A planificación e distribución do tempo asignado a cada tarefa é axeitada.
Empregáronse recursos e materiais didácticos variados (impresos, dixitais, audiovisuais, aplicacións informáticas de carácter educativo...)

Medidas de atención á diversidade
Desenvolvéronse procedementos e actividades de recuperación para o alumnado con algunha avaliación suspensa.
Deséñanse e aplícanse actividades de ampliación e afondamento para o alumnado que acade de maneira significativa os obxectivos propostos.
Leváronse a cabo medidas de reforzo educativo dirixidas ao alumnado con dificultades de aprendizaxe, propondo novas actividades que faciliten a adquisición dos obxectivos non acadados.
Clima de traballo na aula
Ao comezo do desenvolvemento de cada unidade, proporciónase ao alumnado un cadro sinóptico ou mapa conceptual do tema para orientalo sobre a evolución do seu proceso de ensino-aprendizaxe.
Os contidos e actividades de cada unidade didáctica parten dos coñecementos previos do alumnado e favorecen a construción progresivamente autónoma de novas aprendizaxes.

Descrición:

A avaliación da práctica docente favorece os procedementos de análise, reflexión e debate arredor da realidade educativa do centro sobre os seguintes aspectos:

- A xestión adecuada do tempo para a planificación do proceso de ensino-aprendizaxe na aula.
- A concreción do currículo, a súa adaptación ao contexto e a organización efectiva dos contidos, actividades e obxectivos propostos.
- A avaliación dos resultados obtidos polo alumnado e a adopción das medidas de mellora adaptadas ás súas necesidades de aprendizaxe.
- A construción dun clima de empatía, confianza e convivencia harmónica na aula.

8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora

A programación didáctica da materia de Literatura Universal estará á disposición da comunidade educativa do centro e, ademais, a comezos de curso, proporcionarase ao alumnado un extracto da mesma cos seus puntos esenciais: obxectivos, criterios, instrumentos e procedementos de avaliación, materiais didácticos e sistema de recuperación.

A programación didáctica será obxecto de seguimento e avaliación a través da aplicación PROENS e poderá sufrir as modificacións precisas para adaptarse ás necesidades educativas do alumnado, en beneficio da correcta evolución do proceso de ensino-aprendizaxe e da consecución dos obxectivos establecidos. Ditas modificacións, debidamente xustificadas, figurarán tamén nas actas das reunións de departamento e na memoria final da materia.

A avaliación da programación realizarase a través dos seguintes indicadores de logro:

- A programación didáctica ten en conta o nivel e intereses do alumnado, segundo a avaliación inicial.
- A programación didáctica especifica e completa as decisións adoptadas na concreción curricular fixada no Proxecto Educativo de Centro.
- Os criterios de avaliación establecidos valoran con efectividade a consecución dos obxectivos propostos.
- Os procedementos e instrumentos de avaliación axústanse aos criterios de avaliación indicados.
- As actividades desenvoltas adáptanse á metodoloxía didáctica programada.
- A programación didáctica contempla e manexa con eficacia os recursos e materiais necesarios para favorecer a adquisición dos contidos e obxectivos.
- A programación didáctica organiza axeitadamente os espazos e tempos destinados á realización das actividades previstas.
- A programación didáctica contempla actividades axeitadas ao perfil, características e necesidades do alumnado.
- A programación didáctica é revisada ao longo do curso e inclúense nela as modificacións realizadas.
- A programación didáctica adáptase ao contexto escolar do centro educativo.

Así mesmo, realizarase o seguimento de cada unidade didáctica a través da aplicación PROENS, estipulando e modificando, de ser o caso, a data de inicio e final da explicación de cada unha delas, o número de sesións dedicadas ao seu desenvolvemento, especificando as previstas ao comezo e as realizadas finalmente, así como o grao de cumprimento dos obxectivos indicados.

As propostas de mellora da programación didáctica derivarán da análise da efectividade da mesma e dos resultados académicos obtidos nas distintas avaliacións e examinados nas reunións de departamento celebradas ao longo do curso, cuxo contido quedará reflectido nas actas correspondentes. Ademais, na memoria final, contemplaranse as propostas de mellora, vinculadas especialmente á adaptación da metodoloxía, materiais e recursos empregados para

favorecer a consecución dos obxectivos establecidos.

9. Outros apartados

1. Obras de lectura para cada trimestre

En cada un dos trimestres leranse dúas obras significativas da literatura universal, relacionadas coas unidades que se traballen en cada período, a escoller entre as seguintes:

1º TRIMESTRE

Tristán e Iseo. Ed. de Alicia Yllera.

Hamlet ou Romeo e Xulieta ou Macbeth. William Shakespeare.

2º TRIMESTRE

Un conto de Nadal de Charles Dickens ou Viaxe ao centro da terra de Jules Verne.

Frankenstein de Mary Shelley.

3º TRIMESTRE

A metamorfose de Franz Kafka ou Nunha pensión alemá de Katherine Mansfield

O vizconde demediado. Italo Calvino

Estas obras literarias serán facilitadas polo docente a cada alumna, mediante o préstamo da biblioteca do centro.